

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ЛІТЕРАТУРНОГО ОБРАЗУ У СВІТОВОМУ БАЛЕТНОМУ МИСТЕЦТВІ

У статті розглядаються особливості інтерпретації літературного образу у світовому балетному мистецтві.

Ключові слова: інтерпретація, літературний образ, балетний театр.

The article considers the peculiarities of the interpretation of a literary image in world ballet art.

Key words: interpretation, literary image, ballet theater.

Балетне мистецтво неможливо уявити без тісного зв'язку та взаємодії з літературою. Саме в ній балетмейстерами черпаються ідеї та натхнення для оригінальних постановок, створення цікавих сюжетів та колоритних художніх образів. Кожна балетна вистава, яка втілюється на основі літературного першоджерела, є своєрідним викликом можливостям балетного мистецтва, перевіркою на міцність знань, хореографічних вмій, виконавської техніки балетмейстера-постановника та виконавців [4, с.100]. Взаємодія літературного мистецтва та балету була об'єктом дослідження багатьох науковців, а саме: П. Карпа («Балет і драма»), В. Красовської («Балет крізь літературу»), В. Кулагіної («Романи без слів. Достоевський на петербурзькій балетній сцені»), Н. Аркіної («Балет і література»), М.Ельяша («Пушкін і балетний театр»), Ю. Слоніського («Про драматургію балету») та інших.

Завдяки майстерності та таланту відомих балетмейстерів на балетних сценах отримали «хореографічне» прочитання багато творів світової літератури: «Гамлет», «Ромео і Джульєтта», «Сон у літню ніч», «Король Лір» В. Шекспіра; «Фауст» Гете; «Корсар» Дж. Байрона; «Пер Гюнт» Г. Ібсена; «Кармен» П. Меріме; «Ваніна Ваніні» Стендаля; «Метаморфози» Овідія; «Лускунчик» Гофмана, «Спартак» Р. Джованьоллі та багато інших. Зрозуміло, що кожна історична епоха висувала своє бачення героя, загальнолюдських ідеалів, уподобань, рішення конфліктних ситуацій тощо. Але у мистецтві завжди знаходяться теми, які залишаються важливими, цікавими, актуальними для глядачів (слухачів, читачів) не зважаючи на епоху, час, стать чи віросповідання. Це теми щирого кохання, відданої дружби, самопожертви, боротьби за високі ідеали, любові до Батьківщини. Зрозуміло, що балетне мистецтво має відгукуватися на виклики часу пошуками та відкриттями нових виразних засобів, хореографічної лексики, сценографії, щоб завдяки їм дотягтися до тієї високої планки, яка була задана знаними літературними авторами [2, с. 82].

Крім балетмейстера-постановника свій неоціненний внесок у створення вистави, безумовно, роблять виконавці і проявляється це, перш за все, у творчому підході до створення художнього образу, інтерпретації та власного прочитання ролі. Так, знаковим, титульним у світовому балетному мистецтві став образ «Кармен», створений видатною балериною Маєю Плісецькою у одноактному балеті «Кармен-сюїта» (музика Ж.Бізе в аранжуванні Р. Щедрина, лібрето та хореографія Альберто Алонсо). Образ «Кармен», створений М. Плісецькою, вважається одним із найкращих у творчій кар'єрі балерини. Виконавиця представляє публіці свою Кармен, «Дон Жуана» у спідниці, азартну, схильну до авантюри жінку, яка грає з натовпом наче «торедор з биком» [5, с. 55]. Її Кармен – пристрасна натура, вільна у прояві своїх почуттів та емоцій.

Вершиною танцювально-артистичних здобутків видатного балетного танцівника Маріса Ліпи стала роль Красса із балету «Спартак» (балетмейстер-постановник Ю. Григорович, музика А. Хачатуряна). Балетні критики одностайно відзначали, що танцюристу вдалося втілити образ настільки великої узагальнюючої сили, що М. Ліпу, без докору сумління, можна назвати його творцем [3, с. 35]. Сам артист говорив про це

так: «Щастя, що ця роль припала на пору моєї творчої зрілості. Для створення образу мені знадобилася вся палітра фарб попередніх спектаклів: темперамент Ромео, хода Принца, мужність Ферхада... Для мене Красс не може бути однозначним, плакатно негативним. Чим складніший і розумніший Красс, тим величніша і більш значуща постать Спартака, тим складніше єдинокорство героїв і яскравіший драматургічний розвиток образів» [1].

Серед відомих молодих балетних виконавців нам хотілося б згадати випускника Херсонського державного університету спеціальності «024 Хореографія» другого (магістерського) рівня вищої освіти 2020 року, Лауреата Міжнародних конкурсів Леоніда Сарафанова, який має яскраву творчу індивідуальність та майстерно володіє мистецтвом інтерпретації. Так, наприклад, працюючи над створенням образу Меркуціо (балет «Ромео і Джульєтта» хореодрама Л. Лавровського), артист продемонстрував не лише бездоганну виконавську майстерність, а й доскональну розробку психологічного портрету героя [1]. Меркуціо Сарафанова – живий і безпосередній, чарівний у своїх невинних витівках. Він віртуозно танцює на балу та відчайдушно б'ється на шпагах, фліртує з дамами та щиро турбується за Ромео. Він завжди позитивний, веселий, легкий. Але якщо зупинити його танець хоч на мить, то побачиш, що за цією бравадою ховається добра, чиста та наївна людина.

Підводячи підсумок, можемо зазначити, що література та балетне мистецтво знаходяться у тісному зв'язку, взаємодоповнюючи та збагачуючи один одного новими виразними засобами [4, с. 101]. Література залишається джерелом нових тем, ідей, художніх образів для балетмейстерів-постановників та дає поштовх до переосмислення певних людських цінностей та класичних мистецьких канонів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Беляева Е. Как балет осваивал большую литературу. URL: <http://ptj.spb.ru/archive/81/walk-with-classics/kak-balet-osvaival-bolshuyu-literaturu/> (дата звернення: 01.08.2022).
2. Горбатова Н.О. Створення художнього образу у хореографічному мистецтві. *Актуальні питання культурології*: альманах наук. т-ва «Афіна» Рівнен. держ. гуманітар. ун-ту. Рівне, 2016. Вип. 16. С. 81-86.
3. Грошовик І.С. Творча діяльність відомих хореографів та їх вплив на сучасне хореографічне мистецтво. *Сучасні стратегії розвитку хореографічної освіти*: матеріали V Всеукр. наук.-практ. конф., м.Умань, 20 березня. 2018 р. Умань, 2018. С. 34-36.
4. Мерлянова О.А. Про синтез різних видів мистецтв у балетному театрі. *Гілея: науковий вісник*: зб. наук. пр. К., 2016. № 145. С. 99-102.
5. Соліст балету як інтерпретатор ролі: результати опитування. *Інтерпретація як інструмент культурологічного дискурсу*: тези доповідей Всеукраїнської науково-теоретичної конференції, м. Київ, 2-3 червня, 2016 р. К. 2016. С. 55-56.

Рекомендує до друку науковий керівник професор Левченко М.Г.